

2.Пичугин С.А. и др. Вопросы совершенствования экономики, организации и управления строительством. Вып.2. – М.: ВНИИИТ ПИ, №11213, 1993.

3.Пичугина Т.С. Оценка управления инвестициями при разработке календарного плана в составе ПОС и ППР // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.15. – К.: Техніка, 1998. – С.

Получено 27.04.2003

УДК 658.589

І.В.БОЛЬБОТЕНКО

Харківський державний економічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ З ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Розглядаються сутність та особливості процесу технічного переозброєння виробництва в сучасних умовах господарювання. Пропонується форма організації заходів з впровадження нової техніки у вигляді інвестиційної програми технічного переозброєння виробництва.

Освоєння нової конкурентоспроможної продукції на підприємстві не можливе без здійснення відповідних технічних інновацій (використання більш економічних засобів праці, прогресивних технологічних процесів), тобто активізація інноваційної діяльності підприємств не можлива без оновлення основних виробничих фондів. За сучасної економічної ситуації через обмеженість інвестиційних ресурсів у країні необхідно орієнтуватися на інтенсивні форми відтворення основних фондів, а саме на технічне переозброєння виробництва.

Аналіз окремих аспектів проблеми здійснення технічного переозброєння виробництва міститься у працях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Дослідження П.Н.Завліна [2] присвячено розгляду взаємозв'язку розвитку інновацій, науки та техніки, а також методичним питанням оцінки економічної ефективності інновацій. У роботі Ю.М.Бажала [1] основну увагу сконцентровано на аналізі сприйнятливості виробництва до науково-технічних інновацій, що обумовлюється техніко-економічним рівнем виробництва та ефективністю стратегії технічного розвитку підприємства. Р.М.Колегаєв підкреслює необхідність системного підходу до проведення технічного переозброєння виробництва, що забезпечує комплексну механізацію всіх операцій виробничого процесу [3]. У роботі групи авторів під керівництвом А.М.Золотарьова [4] розглянуто особливості виробничого процесу, пов'язані з тривалістю виробничого циклу виготовлення виробів.

Аналіз літературних джерел показує, що узагальнюючі питання, які стосуються практичного вирішення проблеми активізації інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств заходами технічного пере-

озброєння виробництва, залишаються остаточно не розв'язаними. Це потребує розробки нових підходів до визначення сутності процесу технічного переозброєння виробництва та організації заходів з впровадження технічних інновацій у виробництво відповідно до сучасних умов господарювання.

Процес технічного переозброєння виробництва здійснюється, виходячи з стратегічних цілей виробничого розвитку, і містить в собі комплекс заходів, спрямованих на підвищення техніко-економічного рівня виробництва окремих цехів, виробництв, ділянок на основі впровадження передової техніки й технології, механізації й автоматизації виробництва, модернізації та заміни застарілого й фізично зношеного устаткування більш продуктивним новим, а також удосконалення загальнозаводського господарства та допоміжних служб.

Організація заходів з технічного переозброєння виробництва в сучасних умовах повинна виходити з принципів, які необхідно згрупувати за двома ознаками, що визначають:

1) організаційний аспект:

- принцип відповідності стратегічним цілям розвитку підприємства;
- принцип цілеспрямованості;
- принцип плановірності й неперервності;

2) сутність процесу технічного переозброєння виробництва:

- принцип інноваційної спрямованості;
- принцип системності (комплексності);
- принцип перспективності.

Підвищення техніко-економічного рівня виробництва вимагає значних капіталовкладень, при цьому фінансові, матеріальні та інші ресурси відволікаються на тривалий термін, а отже виникає проблема здійснення інвестицій в технічне переозброєння виробництва. Ці інвестиції являють собою інтенсивну форму відтворення основних виробничих фондів і поєднують два однаково важливих процеси: нагромадження тимчасово вільних коштів, які є потенційним джерелом інвестицій, і прийняття їх власником обґрунтованого рішення про інвестування у випадку позитивної оцінки ним стану інвестиційного клімату. При відсутності одного з названих чинників виникають суттєві диспропорції у відтворенні основних фондів.

Для забезпечення ефективної виробничої діяльності підприємства процес технічного переозброєння виробництва повинен мати постійний, безперервний характер. Здійснення інвестицій у цьому напрямку потребує виважених управлінських рішень.

Результатом обґрунтованого рішення щодо здійснення інвестицій

в технічне переозброєння виробництва може виступати інвестиційна програма, призначена для оперативного й поточного управління процесом підвищення техніко-економічного рівня підприємства. Формування інвестиційної програми технічного переозброєння виробництва повинно здійснюватися на основі таких принципів:

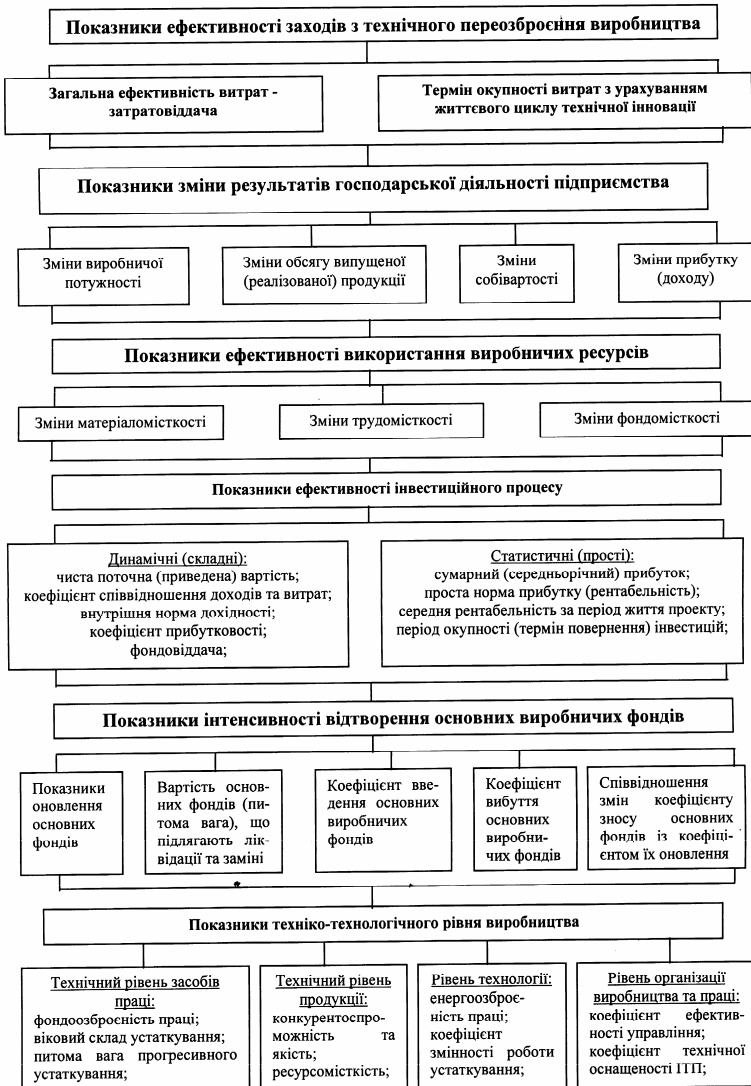
- забезпечення реалізації інвестиційної стратегії;
- забезпечення інвестиційної програми необхідними інвестиційними ресурсами;
- забезпечення керованості інвестиційною програмою;
- перспективності;
- обґрунтованості рішень щодо включення інвестиційної альтернативи до складу програми;
- антикризового управління.

При здійсненні інвестицій в технічне переозброєння виробництва неминує виникати альтернативи технічних рішень, а отже технічне переозброєння конкретного цеху або підрозділу підприємства може відбуватися за декількома різними варіантами заміни устаткування. Такі альтернативні варіанти технічних рішень створюють й різні альтернативи здійснення інвестицій, тобто виникає потреба в опрацьованні декількох інвестиційних проектів. Формування програми відбувається в декілька етапів і ґрунтується на всебічному аналізі та оцінці інвестиційних проектів, що мають входити до її складу.

Оскільки результати впровадження технічних інновацій впливають не тільки на виробничі показники, але й на організацію, ефективність управління, культуру виробництва, трудові відносини тощо, повний ефект від їхнього впровадження неможливо визначити на базі якогось одного показника або критерію. Отже, оцінювати такі інвестиційні проекти необхідно з позиції комплексного підходу [5].

Для аналізу та оцінки економічної ефективності заходів з впровадження технічних інновацій у виробництво пропонується використовувати систему показників, яка умовно складається з декількох блоків (див. рисунок). Це дозволяє оцінювати заходи з технічного переозброєння виробництва не тільки з позиції визначення ефективності інвестицій, але й дає уявлення про зміни основних показників господарської діяльності підприємства та про ефективність використання виробничих ресурсів. Крім того, показники, що характеризують техніко-технологічний рівень підприємства та ефективність відтворення засобів виробництва, дозволяють окреслити коло проблемних питань, пов'язаних з визначенням стратегії технічного розвитку підприємства.

Таким чином, сутність технічного переозброєння виробництва на сучасному етапі визначається аспектами інноваційного, інвестиційного

Система показників оцінки ефективності технічних інновацій

й відтворювальних процесів на підприємстві. У зв'язку з цим діяльність підприємства, спрямовану на впровадження технічних інновацій у виробництво, необхідно розуміти як інноваційно-інвестиційну. При оцінці ефективності інвестиційних проектів слід дотримуватися комплексного підходу, яким передбачається врахування не тільки економічних, а й організаційних, фінансових, соціальних, екологічних та інших аспектів здійснення заходів з технічного переозброєння виробництва.

1.Бажал Ю.П., Александрова В.П. Экономическая восприимчивость производства к научно-техническим инновациям. – К.: Наукова думка, 1991. – 278 с.

2.Завлин П.Н., Васильев А.В. Оценка эффективности инноваций. – СПб.: Изд. дом «Бизнес-пресса», 1998. – 216 с.

3.Коллегаев Р.Н. Экономическая оценка качества и оптимизация системы ремонта машин. – М.: Машиностроение, 1980. – 370 с.

4.Обновление технической базы машиностроительных мероприятий / А.Н.Золотарев, И.Н.Волик, О.В.Медведев и др. – К.: Наукова думка, 1990. – 140 с.

5.Яковлев А.И. Управління інвестиційною та інноваційною діяльністю на основі проектного аналізу. – К.: УАДУ, 1998. – 118 с.

Отримано 14.05.2003

УДК 658.011.8

В.Ю.ЖУКАРЕВ

Харьковский государственный экономический университет

ПОДХОД К КЛАССИФИКАЦИИ ТРАНСФОРМАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Предлагается классификация трансформационных процессов на предприятии, которая отображает как внутренние, так и внешние трансформации.

Современная управленческая наука подходит к предприятию как к открытой системе, что предполагает рассмотрение его как элемента окружающей внешней среды [1]. Поэтому возникает необходимость при управлении предприятием учитывать процессы, протекающие не только внутри предприятия, но и во внешней среде. Одними из наиболее влияющих на предприятие процессов являются трансформационные, рассматриваемые нами как особые виды изменений, которые затрагивают деятельность всего предприятия, а не отдельных его частей и приводят к коренным преобразованиям в деятельности. Это определение относится как к предприятию, так и к внешней среде.

В настоящее время трансформационные процессы исследуются с разных точек зрения [2, 3, 4 и др.]. Большинство зарубежных авторов, среди которых можно выделить Генри Минцберга [4], подходят к данной проблеме в основном с точки зрения реструктуризации или реор-